

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Аніщенко В.О.

*кандидат технічних наук, доцент,
начальник відділу наукової діяльності
та міжнародного співробітництва;*

Шмельова Р.І.

*молодший науковий співробітник відділу наукової діяльності
та міжнародного співробітництва,
Академія Державної пенітенціарної служби*

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДІЮЧИХ ОФІЦЕРІВ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У пенітенціарній системі України протягом останніх років триває процес реформування, що пов'язаний із євроінтеграцією країни, вимогами міжнародної спільноти в сфері дотримання прав людини і громадянина та гуманізації кримінально-виконавчого механізму в українській державі [1]. Цей процес викликав не тільки необхідність структурно-організаційного оновлення менеджменту всієї системи (створення нових структурних підрозділів, органів пробації, закриття та тимчасову консервацію установ виконання покарань тощо), але й затребував перегляду змісту підготовки майбутніх та підвищення рівня кваліфікації діючих офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби (далі – ДКВС) України.

Питанню підвищення кваліфікації сьогодні привертається багато уваги, про що свідчать прийняття «Положення про проходження первинної професійної підготовки та підвищення кваліфікації особами рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України» [2], а також наукові праці вітчизняних та закордонних вчених в галузі пенітенціарної психології, права, пенітенціарної педагогіки, а саме: К. Автухова, В. Бадири, А. Галая, В. Дрижака,

С. Зливка, І. Копотуна, О. Колба, О. Тогочинського, С. Чебоненка, І. Яковець, Д. Ягунова та інших.

Підвищення кваліфікації діючих офіцерів ДКВС України є видом професійного навчання, що полягає у підтримці та підвищенні рівня їх професійних компетентностей – комплексних інноваційних знань, вмінь та навичок, цінностей, мотивації та інших особистих якостей, які надають їм можливість набути певного рівня професіоналізму, якісно виконувати завдання квазіпрофесійної діяльності в пенітенціарній сфері.

Процес підвищення кваліфікації діючих офіцерів ДКВС України відбувається на базі єдиного в Україні закладі вищої освіти – Академії Державної пенітенціарної служби, особлива увага в якому приділяється інноваційному підходу щодо організації освітнього процесу та створення навчального контенту.

В Академії Державної пенітенціарної служби програми для курсів підвищення кваліфікації розроблені згідно вимог законодавства в сфері вищої освіти, відповідно до сучасної освітньої політики та стратегії реформування пенітенціарної системи та із врахуванням вимог міжнародних стандартів в галузі дотримання прав людини.

Аналіз існуючих програм підвищення кваліфікації показав:

- програми мають чіткий зміст (загальні положення, цільову аудиторію, мету, профілі базових компетентностей, очікувані результати навчання) та логічну структуру, що поділена на два розділи правової та фахової підготовки;

- основною спільною метою всіх освітніх програм є розширення та поглиблення слухачами теоретичних знань, необхідних для професійної діяльності, удосконалення навичок та вмінь прийняття управлінських рішень при несенні служби в певних ситуаціях професійної діяльності;

- освітні програм складені для певних категорій діючих офіцерів ДКВС України, а саме: для підвищення кваліфікації перших заступників начальників установ виконання покарань (далі – УВП) та слідчих ізоляторів (далі – СІЗО); заступників начальників установ з соціально-виховної та психологічної роботи; – начальників відділів соціально-виховної та психологічної роботи УВП та СІЗО; психологів відділів соціально-виховної та психологічної роботи УВП та СІЗО; оперативних

працівників УВП та СІЗО, а також для викладачів центрів підвищення кваліфікації персоналу ДКВС України.

Для кожної із зазначених категорій діючих офіцерів ДКВС України, які проходять підвищення кваліфікації на базі Академії Державної пенітенціарної служби, в освітній програмі виділені компетентності, які повинні бути сформовані в них по закінченні курсів підвищення кваліфікації:

– для категорії «перші заступники начальників УВП та СІЗО ДКВС України» – управлінська, правова, економічна, соціально-громадянська та комунікативна компетентності;

– для категорії «заступники начальників установ з соціально-виховної та психологічної роботи – начальників відділів соціально-виховної та психологічної роботи УВП та СІЗО» – управлінська, правова, соціально-громадянська, загальнокультурна та комунікативна компетентності;

– для категорії «психологи відділів соціально-виховної та психологічної роботи УВП та СІЗО» – загально-професійні та спеціалізовано-професійні компетентності;

– для категорії «оперативні працівники УВП та СІЗО» – правова, соціально-громадянська, загальнокультурна та комунікативна компетентності.

Для формування зазначених компетентностей у певних категорій діючих офіцерів ДКВС України з врахуванням процесів інформатизації вищої освіти необхідно:

– створити сучасне інноваційне освітнє середовище, в якому будуть встановлені тісні взаємозв'язки між теоретичними знаннями, які повинні містити новації вітчизняного та міжнародного законодавства, що регулює функціонування УВП, СІЗО, уповноважених органів з питань пробації, та практичними здобутками або проблемами, які мають бути вирішені у відповідності із стратегічними завданнями Концепції реформування пенітенціарної системи України;

– вдосконалити дидактичні засади створення навчального контенту, змінити принципи побудови та подання навчального матеріалу, організації нового типу засвоєння, нової структури освітньої діяльності.

Вирішення проблеми створення інноваційного освітнього середовища пропонуємо за рахунок застосування інформаційно-комунікаційних

технологій та інтерактивних методів навчання, вибір яких залежить від форми навчальних занять (лекції, семінарські та практичні заняття, самостійна робота), а також від мети і завдань певних навчальних модулів (тем) навчальних занять. Серед найбільш дієвих за результатами опитування діючих офіцерів.

Так, пропонуємо проводити лекції у різних формах, а саме: триєдиній системі «лектор – візуалізація навчальної інформації – зворотній зв'язок», бінарні лекції (лекції-діалог), лекції-провокації, інтерактивні (проблемні) лекції, інформаційно-проблемні лекції, лекції-прес-конференції, лекції із задалегідь об'явленими помилками. За таких форм проведення лекцій у слухачів курсів підвищення кваліфікації зростає рівень зацікавленості проблематикою, формується комплексне уявлення про певні знання та закладається основа для формування професійних компетентностей.

Відпрацювання семінарських та практичних занять пропонуємо у наступних інтерактивних формах: у вигляді групових дискусій, дебатів, дискусій та диспутів, імітаційних ігор, кейс-методів, колективних рішень творчих завдань, коучингу, тренінгу, рольової гри, стажування, освітньої експедиції (жива паралель), круглого столу, перегляду і обговорення навчальних відеофільмів, публічної презентації проекту, роботи в малих групах, вирішення проблемної ситуації на основі методики «Дерево рішень», методу «Мозковий штурм», методу портфоліо, а також найсучаснішого методу віртуального тьюторіалу та інших. Такі інтерактивні форми практико-орієнтованих навчальних занять сприяють знаходженню оптимальних технік спілкування в системі «викладач – слухач», створенню комфортних умов для розкриття особистісних творчих здібностей слухачів, інтенсифікації процесів пам'яті, формуванню певного набору компетентностей діючих офіцерів ДКВС України, необхідних для квазіпрофесійної службової діяльності.

Отже, вдосконалення навчальних програм професійної підготовки діючих офіцерів ДКВС України в межах курсів підвищення кваліфікації надасть можливість: слухачам курсів підвищення кваліфікації здобути нові знання в галузі пенітенціарного менеджменту, з дотриманням та забезпеченням прав людини, створення ефективної комунікації між усіма учасниками пенітенціарного процесу та інших галузях знань; викликати зацікавленість і створити певні засади для мотивації слухачів до

неперервного навчання, що згодом призведе до підвищення якості та ефективності виконання ними завдань службово-професійної діяльності; застосування різних форм інтерактивних методів навчання призведе до розширення кругозору, творчого (альтернативного) і логічного мислення слухачів, а головне – сприятиме формуванню сучасних професійних компетентностей діючих офіцерів ДКВС України.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 654-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2017-%D1%80> (дата звернення: 12.02.2019).

2. Про затвердження Положення про проходження первинної професійної підготовки та підвищення кваліфікації особами рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України: затв. наказом М-ва юстиції України від 26.12.2018 р. № 4091/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-18>

Загородня А.А.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник
відділу історії та філософії освіти,
Інститут педагогіки*

Національної академії педагогічних наук України

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ СУПРОВІД ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ НУШ

Сучасні виклики часу зумовили розроблення Концептуальних засад реформування ланки загальної середньої освіти – нормативного документа, який проголошує збереження цінностей дитинства, необхідність гуманізації змісту освіти та навчання, особистісно-орієнтованого підходу, розвитку здібностей учнів, створення навчально-предметного середовища, в сукупності забезпечують психологічний комфорт і сприяють вияву творчості дітей, що враховано в «Концепції Нової української школи» (2016 р.). У Концепції наголошено на